

UCHWAŁA NR 257/XXXI/21
RADY POWIATU GRODZISKIEGO
z dnia 29 kwietnia 2021 r.

w sprawie uchwalenia Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Grodziskim na lata 2021 - 2025

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 920) oraz art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 218 ze zm.) Rada Powiatu Grodziskiego uchwala, co następuje:

§ 1

Uchwala się Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Grodziskim na lata 2021 - 2025 w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Grodziskiego.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Sławomir Kamiński

Załącznik
do uchwały nr 257/XXXI/21
Rady Powiatu Grodziskiego
z dnia 29 kwietnia 2021 r.

PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR
PRZEMOCY W RODZINIE
W POWIECIE GRODZISKIM

NA LATA 2021 -2025

GRODZISK MAZOWIECKI, KWIECIEŃ 2021 ROK

1. Wprowadzenie.....	2
2. Pojęcie zjawiska przemocy w rodzinie.....	3
2.1. Cykl przemocy w rodzinie.....	6
2.2. Skutki przemocy w rodzinie.....	7
2.3. Charakterystyka osób dotkniętych przemocą w rodzinie.....	9
2.4. Charakterystyka sprawców przemocy w rodzinie.....	13
3. Zadania służb i instytucji w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.....	15
4. Skala zjawiska przemocy w oparciu o dane dotyczące Powiatu Grodziskiego.....	18
5. Główne cele i założenia Programu.....	23
6. Podmioty odpowiedzialne za koordynację Programu.....	26
7. Czas realizacji Programu.....	26
8. Monitoring i ewaluacja.....	27
9. Źródła finansowania.....	27
10. Podsumowanie.....	28

„Tam, gdzie jest niesprawiedliwość, gdzie jest przemoc, zakłamanie, nienawiść, nie szanowanie ludzkiej godności, tam brakuje miejsca na miłość, tam brakuje miejsca na serce, na bezinteresowność, na wyrzeczenia”

ks. Jerzy Popiełuszko

1. Wprowadzenie

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie realizowany na terenie powiatu grodziskiego ma za zadanie zwiększyć jakość i skuteczność pomocy osobom uwikłanym w mechanizmy przemocy. Stanowi fundament dla rozwijania systemu profilaktyczno – pomocowego w zakresie ograniczenia i przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Udoskonalona ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz procedura „Niebieskiej Karty” mają na celu poprawę ochrony ofiar przed przemocą ze strony sprawcy. Podejmowane działania w zespołach interdyscyplinarnych oraz grupach roboczych stanowi sposób walki z tym krzywdzącym zjawiskiem. I choć w zakresie profilaktyki przemocy wiele już zrobiono, to wciąż za mało. Przeciwdziałanie występowaniu tego zjawiska stanowi także wskazówkę, w jaki sposób konstruktywnie zaspokajać swoje potrzeby w oparciu o trzy najważniejsze komponenty: szacunek, miłość i pokój.

Opracowanie powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie jest wykonaniem nałożonego na powiat obowiązku wynikającego z art. 6 ust. 3 pkt.1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku (Dz. U. z 2020 r., poz. 218 ze zm.) o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Program określa kompleksowe działania skierowane zarówno na profilaktykę przeciwdziałania przemocy, jak również na ochronę ofiar przemocy i edukację sprawców stosujących przemoc. Zaplanowane w programie działania są kontynuacją szeregu czynności, które podjęto w ramach realizacji wcześniej uchwalonego „Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2016-2020.”

Obecny program określa następujące działania skierowane do różnych grup odbiorców:

- 1) Informacyjno-edukacyjne – skierowane do ogółu mieszkańców Powiatu Grodziskiego, a także do osób pracujących z ofiarami i sprawcami przemocy w rodzinie.

- 2) Terapeutyczne, kierowane do ofiar przemocy w rodzinie oraz pouczające, kierowane do osób stosujących przemoc w rodzinie.
- 3) Wspierające: psychologiczne, pedagogiczne, terapeutyczne, kierowane do osób doznających przemocy w rodzinie.
- 4) Korekcyjno – edukacyjne, kierowane do osób stosujących przemoc w rodzinie.

2. Pojęcie zjawiska przemocy w rodzinie

Przemoc w rodzinie oznacza jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób w rodzinie w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Przemoc można spotkać w różnych domach we wszystkich zakątkach świata.

Ofiarami przemocy w rodzinie mogą być kobiety, mężczyźni, młodzi lub starzy, bogaci albo biedni, pochodzący ze wszystkich warstw społecznych i o różnych wpływach politycznych. Badania wykazują jednak, że prawdopodobieństwo jej wystąpienia wzrasta w tych środowiskach, gdzie obserwowane jest nasilenie zjawisk patologicznych np. alkoholizmu, narkomanii, przestępczości, w rodzinach zdeintegrowanych i dysfunkcyjnych, a także w rodzinach dotkniętych bezrobociem i biedą w różnych jej odmianach.

Aktualny, wiarygodny wymiar zjawiska przemocy domowej nigdy nie będzie dokładnie znany ale jasne jest, że przemoc składa się na sytuację wielu rodzin na całym świecie.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie definiuje przemoc w art. 2 w następujący sposób:

„Ilekroć w ustawie jest mowa o:

- 1) Członku rodziny – należy przez to rozumieć osobę najbliższą w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm. 1), a także inną osobę wspólnie zamieszkującą lub gospodarującą;
- 2) Przemocy w rodzinie – należy przez to rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działania lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt 1, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność,

w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

W przypadku przemocy ma zastosowanie art. 207 KK w następującym brzmieniu:

§ 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 3. „Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.”

Przemoc to proces, który ma tendencję do powtarzania się. Nie zatrzymana przemoc – narasta.

Wyróżnia się dwa ogólne rodzaje przemocy:

- 1) przemoc gorąca - furia; pęknięcie tamy emocjonalnej, która przestaje powstrzymywać uczucia pochodzące z frustracji; wulkan emocjonalny; widowiskowa, widoczna; szybko przechodzi; jest skumulowaną siłą uczuć, której nie da się zatrzymać;
- 2) przemoc chłodna - zrealizowanie scenariusza przemocy, który ma na celu pogwałcenie dóbr i praw drugiej osoby; zaplanowana; zdarza się w pozornie dobrej rodzinie; nie ma tu furii i gniewu.

Formy przemocy:

- przemoc fizyczna,
- przemoc psychiczna,
- przemoc ekonomiczna,
- przemoc seksualna,
- zaniedbanie,
- cyberprzemoc.

Przemoc fizyczna - zamierzone działanie człowieka, zwrócone przeciwko fizyczności członka jego rodziny, niosące ryzyko uszkodzenia w ciele.

Bicie, popychanie, torturowanie, policzkowanie, uderzenie pięścią, kopanie, drapanie, plucie, szarpanie za włosy, gryzienie, wykręcanie rąk, duszenie, okaleczenie, przypalanie papierosem,

wyrywanie paznokci, parzenie, rzucanie przedmiotami, użycie broni, napaść, uwięzienie oraz wszelkie inne działania, które wywierają ból i strach.

Objawy: sińce, obrzęki na twarzy, ramionach, klatce piersiowej, plecach, pod pachami, na dłoniach, stopach, pośladkach, ślady po oparzeniach, rany cięte, kute, blizny za uszami, otwarte rany w nietypowych miejscach.

Przemoc psychiczna - działanie mające na celu pozbawienia ofiary zaufania do siebie samej, tak, aby czuła się samotna i zależna tylko od agresora. Przymus i groźby, upokarzanie, zastraszanie, poniżanie, emocjonalne wykorzystywanie, szantaż emocjonalny, wyzywanie, obwinianie, wmawianie choroby psychicznej, izolowanie, manipulowanie poczuciem winy, karanie przez odmowę uczuć, odmawianie współżycia seksualnego, wyśmiewanie, zawstydzanie, kontrolowanie lub uniemożliwianie kontaktów z innymi, zabranianie korzystania z telefonu, samochodu, narzucanie własnych poglądów, zakaz opuszczania domu, miłość warunkowa, brak zainteresowania, brak szacunku, stała krytyka, oskarżanie o wywołanie przemocy, zaprzeczenie przemocy, porywanie dzieci, wykorzystywanie pozycji mężczyzny, wymaganie bezwzględnego posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna, podsłuchiwanie rozmów telefonicznych, niszczeniu przedmiotów cennych dla ofiary.

Objawy: niska samoocena, wzmożona czujność, tiki nerwowe, zmiana nastrojów, słaba kontrola emocji.

Przemoc ekonomiczna – kontrolowanie finansów, odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, nie zaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny. Ograniczanie dostępu do wspólnych pieniędzy, zmuszanie do proszenia o pieniądze, uniemożliwianie dostępu do konta bankowego.

Przemoc seksualna - wymuszanie pożycia seksualnego, aktywności seksualnej, nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia, krytyka zachowań seksualnych, zmuszanie do oglądania filmów lub gazet pornograficznych, straszenie gwałtem, gwałt, straszenie karami fizycznymi i psychicznymi w razie odmowy współżycia, filmowanie podczas działań seksualnych, rozbieranie z zastosowaniem przemocy fizycznej.

Zaniedbanie - stosują ją najczęściej osoby dorosłe wobec dzieci a także członkowie rodziny wobec swoich starszych lub niepełnosprawnych najbliższych. Jest to niezaspokojenie ich podstawowych potrzeb emocjonalnych i fizycznych. O zaniedbaniu można mówić w przypadku odrzucenia emocjonalnego dziecka, braku zainteresowania jego rozwojem, sytuacją życiową, problemami, a także stanem zdrowia, higieną i kształceniem.

Cyberprzemoc - to wszelka przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych - komunikatorów, czatów, stron internetowych, blogów, SMS-ów, MMS-ów.

Przykłady cyberprzemocy: wysyłanie wulgarnych e-maili i sms-ów; kłótnie internetowe (flame war); publikowanie i rozsyłanie ośmieszających informacji, zdjęć i filmów; podszywanie się pod inną osobę; obraźliwe komentowanie wpisów na blogu.

Formy przemocy często występują łącznie, objawiając się w różnych postaciach i konfiguracjach.

2.4. Cykl przemocy w rodzinie

Przemoc nie jest jednorazowym aktem, lecz procesem, który ma tendencję do powtarzania się. Nie zatrzymana przemoc - narasta. Badania wykazały, że osoby doznające przemocy, przechodzą przez trzy fazy powtarzającego się cyklu przemocy.

- **Faza narastania napięcia**

W tej fazie osoba stosująca przemoc staje się napięta i stale poirytowana. Każdy drobiazg wywołuje złość, z byle powodu wywołuje awanturę. W tej fazie często zaczyna więcej pić, brać narkotyki lub inne substancje zmieniające świadomość. Może poniżać ofiarę – jej kosztem poprawiając swoje samopoczucie. Sprawia wrażenie jakby coraz mniej panował nad swoim gniewem. Osoba, która przemocy doznaje, uspokaja sprawcę, wywiązuje się ze swoich obowiązków, spełnia wszystkie zachcianki sprawcy. Często go przeprosza i ulega mu. Niektóre osoby mają w tej fazie różne dolegliwości fizyczne jak: bóle żołądka, głowy, bezsenność, utratę apetytu. Inne wpadają w apatię, tracą energię do życia lub stają się niespokojne i pobudliwe nerwowo. Jest to wynik narastania napięcia, który w pewnym momencie staje się nie do wytrzymania.

- **Faza gwałtownej przemocy**

W tej fazie partner staje się gwałtowny. Wpada w szał i wyładowuje się najczęściej na słabszych członkach rodziny. Eksplozję wywołuje najczęściej jakiś drobiazg np. lekkie opóźnienie posiłku. Przemoc doznawana w tej fazie może być mniej lub bardziej groźna fizycznie, ale zawsze jest bardzo krzywdząca emocjonalnie. Po zakończeniu wybuchu osoba doznająca przemocy jest w szoku, nie może uwierzyć w to co się stało, odczuwa wstyd i przerażenie. Staje się apatyczna i traci ochotę do życia.

- **Faza miodowego miesiąca**

Partner wyładował już złość i wie, że posunął się za daleko. Nagle staje się zupełnie inną osobą. Szczerze żałuje tego co zrobił, okazuje skruchę i obiecuje, że taka sytuacja nigdy się nie powtórzy. Zaczyna okazywać ciepło i miłość. Przynosi kwiaty, prezenty – zachowuje się jakby przemoc nigdy nie miała miejsca. Osoba doznająca przemocy zaczyna wierzyć w to, że partner się zmienił, a przemoc była jedynie incydentem. Problem z fazą miodowego miesiąca polega na tym, że jak każdy miodowy miesiąc nie trwa długo. To **pułapka, która zatrzymuje ofiary w cyklu przemocy**.

Cykle takie mogą trwać przez wiele lat, przy czym zwykle skracają się fazy "miodowego miesiąca", wydłużają i bardziej dramatycznie przebiegają fazy narastania napięcia i gwałtownej przemocy. To co kiedyś było w fazie "miodowego miesiąca" przyjemności przekształca się w unikanie przykrości, bólu i cierpienia. Po pewnym czasie faza miodowego miesiąca zanika całkowicie i pozostają tylko dwie fazy.

2.2. Skutki przemocy w rodzinie

Przemoc w rodzinie, jest doświadczeniem traumatycznym, którego skutkiem są zarówno bezpośrednie szkody na zdrowiu psychicznym i fizycznym, jak i poważne, długotrwałe problemy ujawniające się w życiu dorosłym, jako konsekwencje przemocy doświadczanej w dzieciństwie.

- **Skutki indywidualne.**

Osoby dorosłe doznające przemocy mogą ponieść śmierć w wyniku aktu przemocy lub samobójstwa będącego skutkiem przewlekłego stresu lub/i depresji, mogą doznać urazów fizycznych, trwałego kalectwa. Skutkiem przemocy mogą być też: zaburzenia zdrowia

fizycznego i psychicznego, uzależnienie od substancji psychoaktywnych, trudności w funkcjonowaniu w różnych rolach społecznych, ubóstwo, bezdomność.

W przypadku dzieci i młodzieży – ofiar przemocy - skutkiem może być również konflikty z prawem, przejawianie zachowań agresywnych, nieprawidłowo rozwijająca się osobowość, zaburzony proces socjalizacji, demoralizacja, trudności wychowawcze, trudności w nauce oraz problemy w życiu dorosłym.

Skutki przemocy dotyczą również sprawcy przemocy, którzy mogą ponieść śmierć w wyniku zabójstwa przez ofiarę w akcie samoobrony, mogą doznać urazów, trwałego kalectwa. Skutkiem może być też bezdomność. Najczęściej dotyczy ona osób, które opuściły zakład karny.

• Skutki społeczne.

Przemoc w rodzinie dotyka nie tylko tych, którzy bezpośrednio jej doznają. Dzieci wychowywane w rodzinie, w której jeden z rodziców stosuje przemoc wobec drugiego rodzica, nie mają zaspokojonej podstawowej potrzeby psychologicznej, jaką jest potrzeba bezpieczeństwa. Często występują u nich zaburzenia emocjonalne i zaburzenia zachowania. Część dzieci, zwłaszcza chłopców, identyfikuje się ze sprawcą i zaczyna się zachowywać agresywnie wobec innych ludzi – zarówno rówieśników jak i dorosłych.

W taki sposób krąg osób, pośrednio dotkniętych skutkami przemocy w rodzinie, rozszerza się na osoby obce.

Dorośli, którzy jako dzieci doświadczyli przemocy w rodzinie, często mają trudności z funkcjonowaniem w roli małżonka, rodzica, a to sprawia, że ich dzieci mogą mieć problemy. Krąg osób pośrednio dotkniętych przemocą rozszerza się też na następne pokolenia.

• Skutki ekonomiczne.

Przemoc w rodzinie niesie za sobą również skutki ekonomiczne. Ponosi je każdy obywatel. Skutki ekonomiczne, związane z systemowym wsparciem osób uwikłanych w przemoc, można zobrazować poprzez wskazanie instytucji bezpośrednio lub pośrednio zajmujących się problemem przemocy w rodzinie między innymi: policja, służba zdrowia, pomoc społeczna ale też i pracodawcy, szkoły itp.

2.4. Charakterystyka osób dotkniętych przemocą

Osoba doznająca przemocy w wyniku rozwijających się urazów traumatycznych prowadzących do zaniżonej samooceny traci umiejętność rozwiązywania własnych problemów.

Przemoc wprowadza ofiary w stan gotowości percepcyjnej, w którym ograniczona zostaje zdolność do analizowania czegokolwiek więcej poza aktualną sytuacją. Obserwuje się w omawianej kategorii osób zwiększoną tolerancję na agresję prowadzącą do usprawiedliwienia zachowań sprawcy.

Ofiara przemocy wykształca w sobie zespół zachowań i strategii umożliwiających adaptację do sytuacji przemocy. Sposób funkcjonowania osób doznających przemocy prowadzi do rozłożonych w czasie konsekwencji.

Sytuacja psychologiczna dorosłej osoby doznającej przemocy w rodzinie:

Tragizm sytuacji ofiary przemocy w rodzinie polega przede wszystkim na tym, że jest ona krzywdzona przez osobę najbliższą, którą kocha, jest krzywdzona w swoim domu, który powinien dawać jej poczucie bezpieczeństwa i być azylem.

Osoba krzywdzona poddawana jest szeregom zabiegów – celowych i systematycznych, które mają zmienić jej przekonania, postawy, uczucia, potrzeby, by działały zgodnie z oczekiwaniami sprawcy – takie zachowanie wobec drugiej osoby w psychologii nazywa się „praniem mózgu”. Zachowania, o których mowa wyżej można zaobserwować w relacji sprawcy z ofiarą. Sprawca doprowadza do tego, że osoba przez niego krzywdzona zrywa kontakty z rodziną, przyjaciółmi, skupia swoje myśli i zachowania na jego osobie – cokolwiek powie lub zrobi najpierw rozważy to pod kątem tego, co o tym sądzi sprawca, wygłasza jego poglądy, ubiera się tak jak on sobie życzy.

Formy zachowań:

- 1) Izolacja – stopniowe pozbawianie ofiary kontaktów z innymi ludźmi, odcinanie od potencjalnego źródła wsparcia, podsłuchiwanie rozmów, czytanie e-maili, smsów, listów, zachęcanie do rezygnacji z pracy, zniechęcanie do kontaktów z koleżankami, wyrażanie niezadowolenia z wizyt rodziny, inicjowanie i prowokowanie kłótni i nieporozumień z członkami rodziny oraz przyjaciółmi osoby krzywdzonej.

- 2) Poniżanie i degradacja - sprawca staje się dla ofiary podstawowym źródłem informacji na jej temat, przedstawia ją w krzywym zwierciadle, wyśmiewa, poniża, degraduje, deprecjonując jej wartość we wszystkich sferach życia – jako żony/męża, matki/ojca, pracownika, partnerki/partnera seksualnego.
- 3) Monopolizacja uwagi - zanim cokolwiek ofiara przemocy zrobi, pomyśli, powie, wygłosi pogląd, rozważy to pod kątem upodobań sprawcy, zastanowi się czy jest to zgodne ze zdaniem sprawcy; zanim się ubierze, pomyśli czy ten strój odpowiadałby sprawcy, zapyta o zgodę na wyjście z domu, ugotowanie obiadu rozważy pod kątem potraw, które lubi sprawca – ofiar boi się uczynić cokolwiek, co mogłoby stanowić przyczynę niezadowolenia sprawcy, stara się przewidywać jego potrzeby.
- 4) Doprowadzenie do wyczerpania - ograniczanie snu, posiłków, wypoczynku, wymuszanie nieakceptowanych praktyk seksualnych.
- 5) Wywoływanie lęku - grożenie ofierze lub jej bliskim, poniżanie, ośmieszanie – sprawca przekonuje ofiarę o swoich wpływach, mądrości i zaradności („nikt Ci nie uwierzy”, „załatwię Cię”), grozi odebraniem dzieci, wmawia ofierze niepoczytalność („jesteś wariatką/wariatem”, „powiem wszystkim, że jesteś chora/chory psychicznie”).
- 6) Naprzemiennosc kary i nagrody - Ofiara nie jest w stanie przewidzieć, kiedy zostanie ukarana, a kiedy nagrodzona za swoje zachowanie, podobnie jak faza miodowego miesiąca w cyklu przemocy, tak i naprzemiennosc kar i nagród opóźnia szukanie pomocy, utrudnia realną ocenę jej sytuacji rodzinnej, daje złudną nadzieję.

Omówione wyżej techniki „prania mózgu” mogą powodować u osoby doznającej przemocy podporządkowanie, bezradność, utratę poczucia własnej wartości, rezygnację z własnych poglądów, bezkrytyczne przyjmowanie rzeczywistości stworzonej przez sprawcę. Sytuacja przemocy domowej nie jest normalną sytuacją, to sytuacja chronicznego stresu, napięcia, cierpienia, lęku, bezradności, poczucia braku wpływu na własne życie.

Specyfika przemocy w rodzinie polega właśnie na tym, że osoba która jej doświadcza traci swoją moc sprawczą i siłę wewnętrzną, sprawca obezwładnia ją psychicznie i emocjonalnie.

U osób, które doświadczają przemocy domowej zaobserwować można tzw. **syndrom wyuczonej bezradności**, który polega na tym, że w toku zdobytych doświadczeń nabierają one przekonania, że nic nie jest w stanie zmienić sytuacji, w jakiej się znajdują. Bierna postawa nie

jest cechą osobowości tych osób, często funkcjonują one dobrze w innych aspektach życia, są aktywne, zaangażowane, są dobrymi pracownikami. Osoba krzywdzona początkowo podejmuje różne kroki, aby zatrzymać przemoc, rozmawia z partnerem, mówi bliskim o swojej sytuacji, a nawet szuka profesjonalnej pomocy. Kiedy podjęte próby zmiany sytuacji nie przynoszą spodziewanych efektów (np. umorzenie sprawy karnej z powodu braku wystarczających dowodów, postawa bliskich, którzy nie chcą wtrącać się „życie innych”) ofiara przemocy nabiera przekonania, że cokolwiek zrobi, to i tak nie zmieni swojej sytuacji.

Sprawca wzmacnia się wówczas w swoim poczuciu bezkarności, a ofiara w poczuciu niemocy – wie, że jest krzywdzona, źle traktowana, jednak nie jest w stanie zmotywować się do działania.

Bardzo często ofiara nie jest w stanie zrezygnować z trudnego związku i z tego, w co zainwestowała tak dużo pracy, czasu i energii. Zdziwienie budzi fakt, że trwa ona w związku, który przynosi jej tak wiele cierpienia, w którym jest upokarzana i nie respektuje się jej praw. Ofiara przemocy często żyje nadzieją, że będzie lepiej, dlatego też inwestuje w ten związek. Ma poczucie, że poprawa sytuacji zależy właśnie od niej, natomiast im więcej się stara i wkłada w to działanie energii, tym trudniej jej odejść od partnera.

Mechanizmy przemocy pokazują, że sytuacja ofiary przemocy domowej nie jest taka, jak się pozornie wydaje – to nie wola, czy skłonności masochistyczne powodują, że osoba ta trwa w toksycznym dla niej związku, mimo wciąż doznawanych szkód. Mechanizmy przemocy „oplatają ofiarę niczym pajęczyna”, z której bez wsparcia z zewnątrz bardzo trudno się wydostać.

Etapy pracy z osobami uwikłanymi w przemoc:

1. Diagnoza sytuacji osoby doświadczającej przemocy.
2. Wspólne z ofiarą określenie jej potrzeb i oczekiwań.
3. Opracowanie planu pomocy.
4. Realizacja planu pomocy.
5. Dzięki udzieleniu kompleksowej pomocy należy przypuszczać, że ofiara pod jej wpływem nabierze wystarczającej siły, która pozwoli jej na skuteczne zatrzymanie przemocy w jej życiu.
6. W przypadku niektórych osób, kierowanie do specjalistycznych ośrodków wsparcia.

Przemoc w rodzinie jest problemem trudnym do zdiagnozowania, rozmiary i szkodliwość zjawisk związanych z przemocą w rodzinie wskazują, że jest to jeden ze szczególnie ważnych problemów społecznych w Polsce.

Wymaga on podjęcia szerokiego, dobrze zorganizowanego i zaplanowanego na wiele lat programu przeciwdziałania. Jego realizacja powinna przyczynić się do poprawy stanu bezpieczeństwa życia codziennego.

Najczęściej identyfikowanymi ofiarami przemocy w rodzinie są kobiety i dzieci. Istnieją jednak powody by sądzić, że przemoc rodzinna dotyczy także często osób starszych i niepełnosprawnych.

Od strony psychologicznej doznawanie przemocy to najczęściej ciągły stres, strach, poczucie krzywdy, bezradności i osamotnienia, to ciągła deprywacja potrzeby bezpieczeństwa, utrata siły i wiary we własną wartość oraz możliwość zmiany. Uraz, którego doznają ofiary, nie pozostaje bez śladu i prowadzi do takich zmian psychiki, że konieczna staje się pomoc specjalistyczna.

Ponieważ jednak ofiary przemocy są narażone na wielokrotne, nawracające zranienia, to ich objawy mogą być także zwielokrotnione, a wysiłki terapeutyczne mało efektywne. Bez oddziaływań terapeutycznych najczęściej nie udaje się skutecznie przezwyciężyć zmian w tożsamości ofiary i wprowadzić jakościowych korekt w jej życiu.

Ofiary długotrwałej przemocy najczęściej znajdują się w stanie psychicznym uniemożliwiającym im samodzielne, skuteczne i zaplanowane działanie.

Często, paradoksalnie, zachowują się tak, jakby nie były zainteresowane zmianą podejmują nieskoordynowane decyzje i działania, są niekonsekwentne, wycofują się z podjętych decyzji, zmieniają postępowanie, wykazują brak determinacji i zaufania do innych. Wielokrotne doświadczanie przemocy, z której "nie było wyjścia", utrwala w ofierze przekonanie o bezsilności. Trzeba przy tym pamiętać, że przezwyciężenie tych tendencji to nie jest jeden chwilowy akt, ale długotrwały proces. Niebezpieczne są zwłaszcza te momenty, gdy napotka się na swojej drodze przeszkody. Dlatego tak ważna jest reakcja otoczenia i zaoferowana pomoc.

Osobę tak wrażliwą i tak czujną na wszelkie objawy bezsilności, jaką jest ofiara przemocy w rodzinie, bardzo łatwo jest ponownie zranić i skłonić do powrotu do myślenia, iż bycie ofiarą to jej los i przeznaczenie.

Wszelkie oddziaływania terapeutyczne mają, więc tym większy sens i będą skuteczniejsze, jeżeli równocześnie zmienia się sytuacja i rzeczywistość, w jakiej funkcjonuje ofiara. Dopiero wówczas działania terapeutyczne mogą przynieść spodziewane i trwalsze efekty.

Z perspektywy społecznej nadrzędnym celem powinny stać się działania zmierzające do zmniejszenia rozmiarów przemocy w polskich rodzinach, pomaganie ofiarom przemocy poprzez powstrzymywanie sprawców oraz reagowanie i motywowanie świadków do pomagania.

2.4. Charakterystyka sprawców przemocy w rodzinie

Problem przemocy można rozpatrywać w różnych płaszczyznach. Jedną z nich dotyczy sprawcy przemocy. Typowy napastnik najczęściej jest mężczyzną, ma podstawowe wykształcenie, nie pracuje zawodowo, nadużywa alkoholu.

Jedną z częstszych przyczyn stosowania przemocy w rodzinie jest alkoholizm jednego bądź obojga rodziców.

Do innych czynników predysponujących do zachowań agresywnych w rodzinach, w których doszło do rozpadu więzi, zalicza się: złe warunki materialne, obniżoną sprawność intelektualną, zaburzenia emocjonalne. Badacze zajmujący się poszukiwaniem przyczyn przemocy dowodzą, iż mężczyźni mają trudności w wyrażaniu głębokich problemów emocjonalnych w pokojowy sposób, czyli w doznawaniu i kontrolowaniu przeżywanych uczuć.

Wyniki badań wskazują, że osoby stosujące przemoc wobec innych same doświadczały przemocy w dzieciństwie. Prawdą jest, że nie każda ofiara staje się sprawcą, ale wydaje się, że każdy sprawca był kiedyś ofiarą. Dorastanie w atmosferze przemocy, braku bezpieczeństwa, miłości, wzajemnego szacunku i poszanowania nie wpływa obojętnie na zdrowie psychiczne człowieka. Sprzyja natomiast kształtowaniu się wielu nieprawidłowych cech osobowości, wymienia np. osobowość wieloraką (mnogą), uzależnienia, anoreksję i bulimię, zaburzenia typu borderline, a nawet psychozy jako zaburzenia łączone z doświadczaniem przemocy w dzieciństwie. Z badań psychologicznych wiadomo, że około 10% osób stosujących przemoc w rodzinie ujawnia cechy i zachowania psychopatologiczne.

Możemy wyróżnić następujące cechy osobowościowe sprawców zachowań agresywnych, do których zalicza się: emocjonalną niedojrzałość, impulsywność, egocentryzm, wyobcowanie, niski poziom wartości, niską samoocenę, słabe poczucie bezpieczeństwa, brak empatii i emocjonalnego ciepła, sztywność osobowości i nieumiejętność pójścia na kompromis.

Inne badania kliniczne pozwoliły na wyodrębnienie mechanizmów psychopatologicznych sprzężonych z agresją.

Są to: zależność, ambiwalencja i problemy z bliskością w związkach, podejrzliwość i zazdrość, brak satysfakcji z życia, brak szczęścia w związkach intymnych, agresywność, impulsywność, skłonność do gwałtu, stosowanie mechanizmów obronnych, tj. wypierania, zaprzeczania, projekcji, niestałość nastroju, izolacja. Szczególne znaczenie mają postawy i zachowania określane jako dyssocjalne, aspołeczne i antyspołeczne.

Sprawcy gorącej przemocy mają niedostateczną kontrolę zachowań i stosują głównie te strategie zaradcze, które są zorientowane emocjonalnie i mają na celu odreagowanie.

Natomiast sprawców chłodnej przemocy cechuje sztywność osobowości, stałość postępowania i działania, deficyt empatii, nieumiejętność nawiązywania i utrzymywania bliskich relacji, przy dużej potrzebie kontroli otoczenia.

Można wyróżnić również trzy typy sprawców.

Do pierwszego typu należą ci, którzy ograniczają akty przemocy do członków własnej rodziny. Nie wykazują oni objawów poważnych zaburzeń psychicznych. Mają słabo ukształtowane umiejętności społeczne, cechuje ich wysoki poziom zależności od partnera. W dzieciństwie byli świadkami bądź ofiarami przemocy.

Do drugiego typu należą sprawcy, którzy również stosują przemoc w rodzinie, choć sporadycznie dopuszczają się również aktów agresji poza nią, ale przejawiają niestabilność emocjonalną i zaburzenia psychiczne. W większości doświadczyli oni przemocy w pierwotnej rodzinie, byli odrzuceni przez rodziców. Mają słabe umiejętności społeczne, trudności w komunikowaniu się z innymi. Niezdolni są do wyrzutów sumienia.

Trzecią grupę stanowią sprawcy, którzy dokonują agresji zarówno w rodzinie, jak i poza nią. Są to osoby, które często nadużywają alkoholu i stosują inne środki psychoaktywne. Użycie siły jest dla nich sposobem na rozwiązanie problemu.

Istnieje również podział sprawców przemocy wśród alkoholików. Tutaj mamy dwa typy sprawców.

Jedną grupę stanowią osoby, u których skłonność do przemocy pojawia się w toku rozwoju choroby alkoholowej. Nagromadzone emocje, typu: złość, frustracja, bezsilność wobec własnego życia, znajdują ujście w aktach agresji wobec bliskich.

Drugą grupę stanowią osoby, które stosowały przemoc zanim doszło do uzależnienia. W tym przypadku skłonność do zachowań agresywnych wynika z tendencji osobowościowych i jest bardziej utrwalona.

Podsumowując sprawcy stanowią główne ogniwo w rozwijaniu się mechanizmów przemocowych.

Sposób funkcjonowania osoby stosującej przemoc zaburza wzajemne relacje w rodzinie, przyczynia się do licznych dysfunkcji. Zatrzymanie przemoccy opiera się przede wszystkim na pracy ze sprawcą. Znajomość systemu zachowań osoby stosującej przemoc ułatwia podejmowanie działań korekcyjno-terapeutycznych.

3. Zadania służb i instytucji w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

Konieczność podejmowania działań zapobiegających przemocy w rodzinie wynika przede wszystkim z ustawy z dnia 10 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 125 z 2010 r., poz. 842) oraz Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Procedura „Niebieskiej Karty”

Jest to procedura postępowania/ interwencji obejmująca działania wielu służb, mająca na celu zatrzymanie przemocy w rodzinie oraz pomoc w wychodzeniu z tej sytuacji.

Działania są indywidualnie dostosowane do potrzeb danej rodziny. Szczegółowe warunki realizowania procedury, zadania służb oraz wzory formularzy „Niebieskie Karty” określa Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku. Procedura w swej istocie ma za zadanie ochronę godności i podmiotowości osoby pokrzywdzonej, a jej rozpoczęcie następuje w chwili wypełnienia formularza przez przedstawiciela podmiotu wskazanego w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy. „Niebieska Karta” dokumentuje fakt doznawania przemocy. Stanowi podstawę pracy zespołu interdyscyplinarnego oraz grupy roboczej. W ramach procedury „Niebieskiej Karty” podejmuje się działania w zakresie zapewnienia wsparcia osobie doznającej przemocy oraz zatrzymujące stosowanie przemocy przez sprawcę. „Niebieskie Karty” stanowią ważne źródło informacji o rozmiarach zjawiska umożliwiające jego analizę.

O uruchomieniu procedury może prosić każda osoba doznająca przemocy w rodzinie oraz osoby mające wiedzę, że w danej rodzinie dochodzi do przemocy.

Trzeba jednak pamiętać, że o wszczęciu procedury ostatecznie decyduje przedstawiciel służby/ instytucji, do którego dokonujemy zgłoszenia, który może mieć inny ogląd sytuacji. W przypadku zaistnienia takiej rozbieżności proponujemy zgłoszenie sprawy do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego.

Uprawnienia do uruchomienia procedury „Niebieskiej Karty” mają przedstawiciele takich służb, jak:

- policja,
- jednostki organizacyjne pomocy społecznej (np. pracownik socjalny),
- komisja rozwiązywania problemów alkoholowych,
- oświata (np. nauczyciel, pedagog lub psycholog szkolny, dyrektor szkoły),
- ochrona zdrowia (np. lekarz, pielęgniarka, ratownik medyczny).

Uruchomienie procedury następuje w przypadku, gdy przedstawiciel jednej z ww. służb poweźmie podejrzenie, że osoba, z którą rozmawia/ ma kontakt, doznaje przemocy. Odbywa się to przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A”. Jest to dokument z danymi osób uwikłanych w przemoc w rodzinie opisujący sytuację przemocy.

Bezpośrednio po wypełnieniu formularza „Niebieska Karta – A” osobie doznającej przemocy przekazuje się formularz „Niebieska Karta – B”. Zawiera on informacje o prawnych konsekwencjach stosowania przemocy oraz o miejscach, gdzie można uzyskać pomoc.

Zakończenie procedury następuje w chwili ustania przemocy lub stwierdzenia braku zasadności do podejmowania działań.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie wskazuje na zadania organów państwa w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zasady postępowania wobec dotkniętych przemocą w rodzinie oraz tych, którzy ją stosują.

Policja

Ustawa o Policji – Art. 1. Ust. 1 „policja (...) przeznaczona jest do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymania bezpieczeństwa i porządku.”

Policja jest zobowiązana do ochrony bezpieczeństwa ludzi i do ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Do zadań policji należą: ochrona życia, zdrowia i mienia ludzi, inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń, wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców.

Na wezwanie policji w przypadku ostrej sytuacji kryzysowej w rodzinie (awantura, krzyki, zagrożone bezpieczeństwo dzieci) przyjeżdża patrol interwencyjny, który przeprowadza interwencję w domu osób poszkodowanych. Celem takiej interwencji jest zatrzymanie przemocy „tu i teraz” i zapewnienie bezpieczeństwa osobom poszkodowanym. Policja może zatrzymać sprawcę lub przewieźć go do izby wytrzeźwień.

Ośrodki Pomocy Społecznej (OPS)

Ośrodki Pomocy Społecznej znajdują się na terenie każdej gminy. Mają za zadanie wspierać ludzi, którzy z różnych przyczyn znaleźli się w trudnej sytuacji życiowej, i pomagać w przezwyciężaniu tych trudności. Odgrywają ważną rolę w systemie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W przypadku otrzymania informacji o podejrzeniu występowania przemocy w rodzinie, krzywdzeniu (w tym zaniedbaniu) dzieci, pracownicy socjalni mają obowiązek i prawo sprawdzić sytuację bezpośrednio w miejscu zamieszkania konkretnej rodziny.

Jeżeli pracownik socjalny podczas wykonywania zadań służbowych spotka się z sytuacją bezpośredniego zagrożenia zdrowia lub życia dziecka w związku z przemocą w rodzinie (a zatem jest sytuacja nie cierpiąca zwłoki), w porozumieniu z funkcjonariuszem policji oraz przedstawicielem ochrony zdrowia może podjąć decyzję, by zadbać o bezpieczeństwo dziecka poprzez zabranie go z rodziny. W trosce o dobro dziecka powinno się wówczas umieścić je u innej najbliższej nie zamieszkującej wspólnie osoby. Jeśli nie jest to możliwe – w rodzinie zastępczej lub całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej.

O podjętych działaniach na rzecz dziecka informuje się niezwłocznie sąd rodzinny, który w ciągu 24 godzin podejmuje decyzję o dalszych jego losach. Pracownik socjalny w trakcie prowadzonych czynności zostawia rodzicom/ opiekunom pisemne pouczenie o przysługującym im prawie do zaskarżenia decyzji o zabraniu dziecka.

Celem tego działania jest niezwłoczne zapewnienie dziecku bezpieczeństwa, „tu i teraz”.

Komisje rozwiązywania problemów alkoholowych

Komisje działają przy u urzędach gminy/ miasta/ dzielnicy. Ich działania koncentrują się na profilaktyce uzależnień, czyli zapobieganiu uzależnianiu się kolejnych osób, oraz przeciwdziałaniu negatywnym skutkom uzależnienia u osób, które są już uzależnione. Ponieważ uzależnienie od alkoholu stanowi jeden z czynników ryzyka w sytuacji przemocy, komisje koncentrują się w swoich działaniach także na jej przeciwdziałaniu.

Od przedstawicieli komisji rozwiązywania problemów alkoholowych możemy oczekiwać:

- Wszczęcia procedury „Niebieskiej Karty”
- Uruchomienia procedury zobowiązania do leczenia
- Komisja motywuje osobę uzależnioną do kontaktu z placówką terapii uzależnień
- Skierowania do sądu wniosku o zobowiązanie do leczenia

Ochrona Zdrowia

Jak sama nazwa wskazuje, zadaniem tej służby jest ochrona zdrowia pacjenta. Przemoc domowa leży w kompetencjach ochrony zdrowia, ponieważ przemoc często towarzyszą wyraźne uszkodzenia zdrowia fizycznego (ślady pobicia, siniaki, skaleczenia, złamania itp.) oraz występują zaburzenia zdrowia psychicznego (lęk, przygnębienie, bezsenność itp.).

W sytuacji przemocy w rodzinie od pracownika ochrony zdrowia możemy oczekiwać:

- Wszczęcia procedury „Niebieskiej Karty”
- Wydania bezpłatnego zaświadczenia o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie
- Poinformowania organów ścigania (policji i prokuratury) o popełnieniu przestępstwa
- Zapewnienia pomocy medycznej
- Wspieranie przedstawicieli pomocy społecznej i policji przy podejmowaniu decyzji o zabraniu dziecka z rodziny, w której na skutek przemocy zagrożone jest jego zdrowie i życie.

Oświata

W placówkach oświatowych dzieci i młodzież spędzają znaczną część swojego dnia. Pracownicy oświaty mają więc możliwość wnikliwej obserwacji swoich uczniów. Często są też postrzegani przez małoletnich jako osoby godne zaufania, którym można przekazać informację o sytuacji przemocy. Dlatego także i oni zostali włączeni w działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

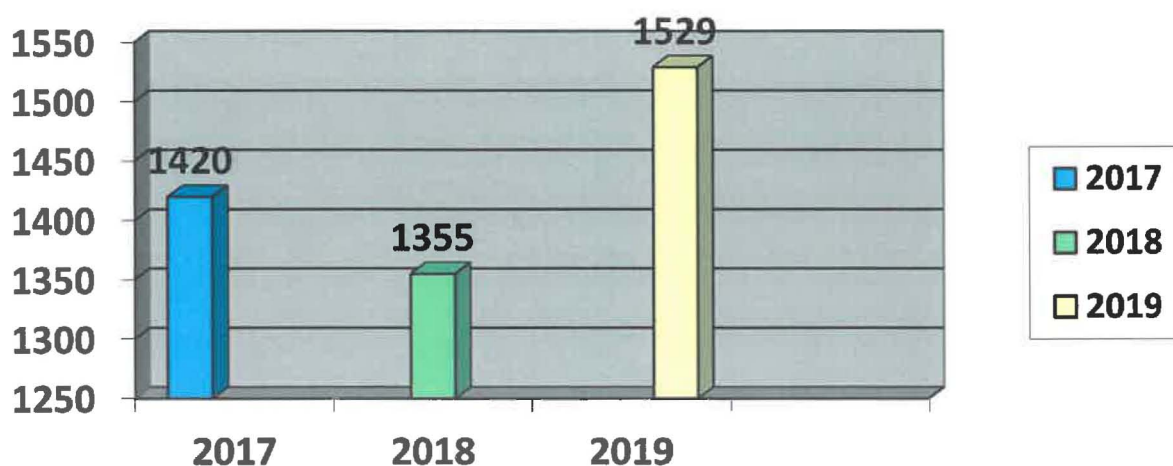
W sytuacji przemocy w rodzinie przedstawiciel oświaty:

- Wszczyła procedurę „Niebieskiej Karty”
- Bierze udział w pracach grupy roboczej

4. Skala zjawiska przemocy w oparciu o dane dotyczące Powiatu Grodziskiego

Z danych Komendy Powiatowej Policji w Grodzisku Mazowieckim za lata 2017-2019 skala interwencji wobec przemocy w rodzinie w ramach procedury „Niebieskiej Karty” wykazuje tendencje wzrostowe, co obrazuje poniższe zestawienie.

Ilość interwencji domowych dotyczących przemocy w rodzinie

Dane szczegółowe:

Dane nt. przemocy w rodzinie na terenie powiatu grodziskiego - 2019	Liczba
Liczba ogólna przeprowadzonych interwencji domowych, w tym dotyczących przemocy w rodzinie	1529
Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej	108
w tym: - kobiety	88
- mężczyźni	8
- małoletni	12
Liczba sprawców przemocy domowej	93
w tym: - kobiety	10
- mężczyźni	83
- nieletni	0
Liczba sprawców pod wpływem alkoholu	49
w tym: - kobiety	0
- mężczyźni	49

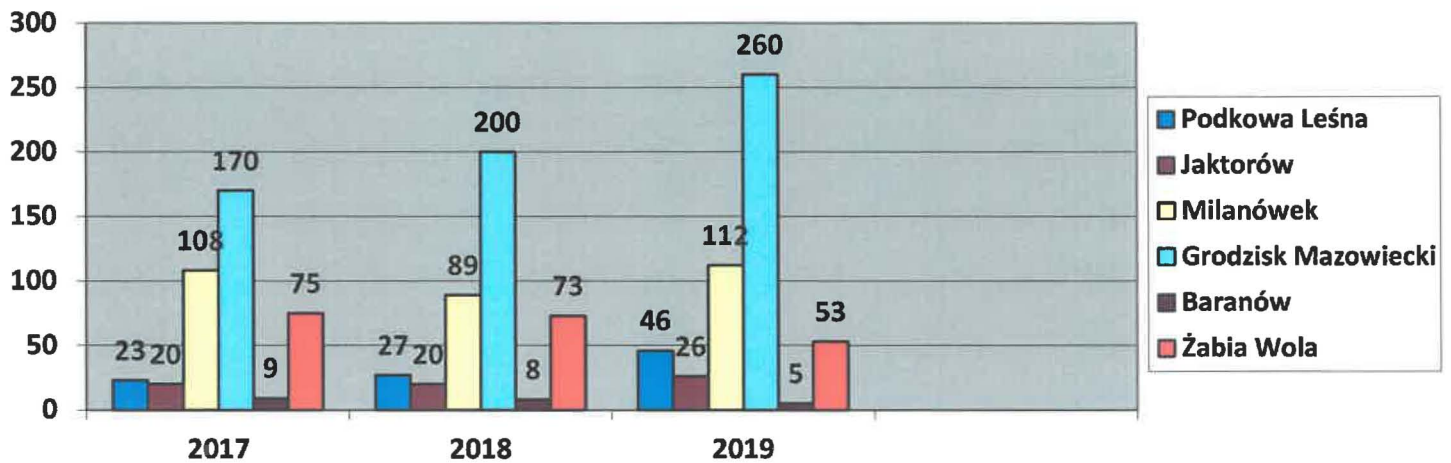
Skalę i charakter zjawiska przemocy w powiecie grodziskim najlepiej oddają powyższe statystyki policyjne. Z danych dotyczących przeprowadzonych na przestrzeni lat 2017-2019 interwencji domowych wobec przemocy wynika, że ich liczba sukcesywnie wzrasta. W 2017 roku były 1420 tego rodzaju interwencji, a w 2019 roku już 1529.

Nie zmienia się obraz sprawcy, którym w około 95 % jest mężczyzna pod wpływem alkoholu oraz obraz ofiary, którą zwykle jest kobieta.

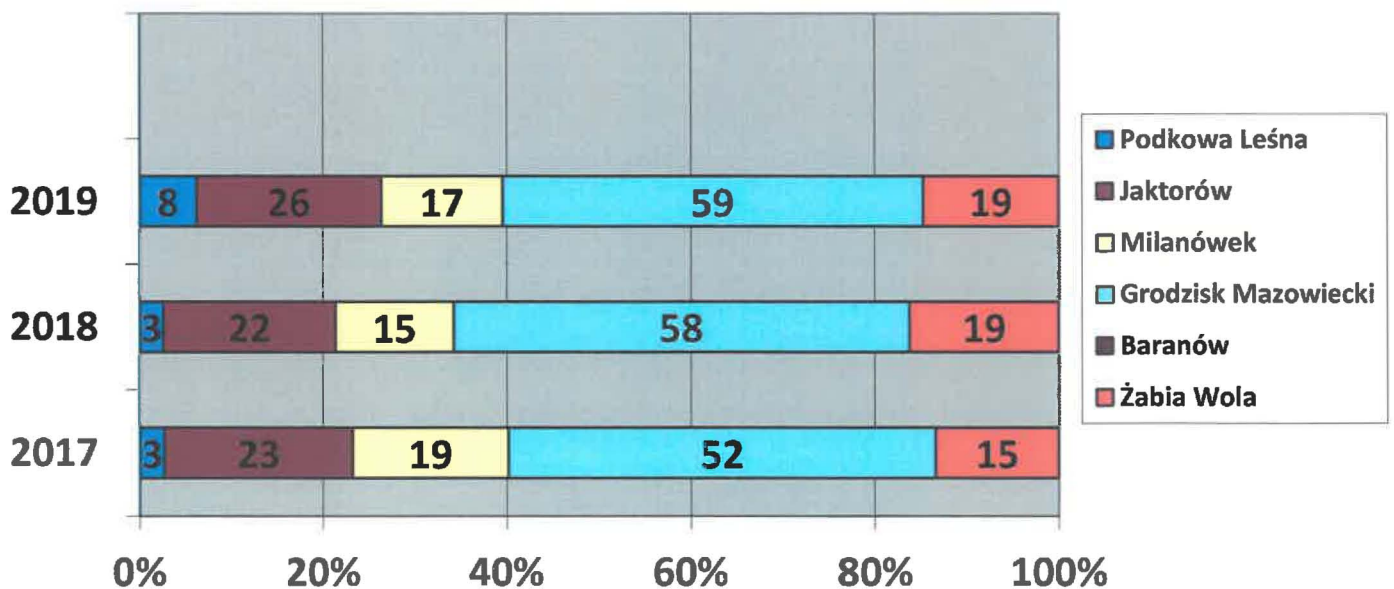
Dane uzyskane z Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu grodziskiego przedstawiają się następująco:

Przemoc w rodzinie w gminie Podkowa Leśna, Jaktorów, Milanówek, Grodzisk Mazowiecki, Baranów, Żabia Wola w latach 2017 – 2019

Ilość podjętych czynności związanych z procedurą NK

Ilość zgłoszonych spraw dotyczących przemocy na terenie gmin

Dane nt. przemocy w rodzinie na terenie ww gmin 2019	Liczba
Liczba prowadzonych spraw związanych z przemocą w rodzinie	151
Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej	183
w tym: - kobiety	105
- mężczyźni	13
- małoletni do ukończenia 13 lat	32
- dzieci od 13 do 18 lat	33

Liczba sprawców przemocy domowej	140
w tym: - kobiety	22
- mężczyźni	117
- nieletni	1
Liczba zgłoszonych sprawców będących pod wpływem alkoholu	73
w tym: - kobiety	4
- mężczyźni	69

Te liczby potwierdzają tezę, że przynajmniej statystycznie, ofiarami przemocy w rodzinie częściej stają się mieszkańcy miast niż małych miejscowości.

Prezentowana w formie tabelarycznej skala zjawiska przemocy obejmuje dane dotyczące:

1. Niebieskich Kart.
2. Liczby postępowań z art. 207.
3. Liczby pokrzywdzonych i sprawców.

Po analizie danych otrzymanych z Komendy Powiatowej w Grodzisku Mazowieckim jak i z Ośrodków Pomocy Społecznej można stwierdzić, że zjawisko przemocy w rodzinie ma ogromny zasięg i konsekwencje natury wychowawczej, psychologicznej, zdrowotnej i ekonomicznej. Próba rozwiązania tego problemu wymaga rzeczywistej współpracy przedstawicieli wielu obszarów życia społecznego. Najważniejszym i najbardziej istotnym krokiem na drodze do jego rozwiązania jest ujawnienie istnienia problemu i dostrzeżenie konieczności zajmowania się nim.

Przemocy domowej często towarzyszy nadużywanie alkoholu. Wiele rodzin, w których występuje problem alkoholowy jest monitorowanych przez Ośrodki Pomocy Społecznej.

Samo zjawisko przemocy w rodzinie jest trudne do zdiagnozowania ze względu na znaczną liczbę przestępstw „ukrywanych”. Z doświadczenia osób i organizacji zajmujących się przemocą wynika, że większość sytuacji przemocowych zachodzących wewnątrz rodziny w ogóle nie jest zgłaszanych. W szczególności dotyczy to dzieci – ofiar przemocy w rodzinie, które z reguły nie potrafią same prosić o pomoc, a czasem dochodzi do zagrożenia ich zdrowia, a nawet życia. Zaprezentowane powyżej dane, dotyczące zarówno ilości ofiar jak i sprawców przemocy w rodzinie świadczą o tym, iż problem przemocy domowej nie jest obcy w powiecie grodziskim, co z kolei wskazuje na potrzebę opracowania i przeprowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Pamiętajmy, że przemoc występuje w wielu środowiskach społecznych.

Na terenie powiatu grodziskiego pomocą w zakresie uzależnienia i współuzależnienia oraz przemocą domową zajmuje się szereg instytucji m.in.:

1. Poradnia Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia.
2. Grupy Anonimowych Alkoholików – obecnie działają trzy grupy.
3. Sześć gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych oraz pięciu pełnomocników.
4. Grupa Wsparcia działająca przy Poradni Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia.
5. Stowarzyszenie Rodzin Abstynenckich „Familia”.

W Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Mazowieckim w procesie pomocy osobom doświadczającym przemocy, pomocny jest zespół, składający się z:

- pracowników socjalnych – udzielających wsparcia w często bardzo trudnej sytuacji ekonomiczno – bytowej osoby doświadczającej przemocy;
- psychologów – udzielającego konsultacji indywidualnych i wsparcia emocjonalnego;
- prawnika – informującego ofiarę o przysługujących jej prawach oraz monitorującego podejmowane przez nią kroki prawne.

5. Główne cele i założenia Programu

Celem Programu jest tworzenie warunków do bardziej skutecznego przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zjawisko przemocy w rodzinie jest wieloaspektowe i wymaga współdziałania służb społecznych, sądownictwa, policji oraz organizacji pozarządowych. W związku z tym, aby ograniczyć negatywne skutki społeczne opracowany został Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Grodziskim.

Zgodnie z art. 6 ust. 3 i 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawodawca nałożył na powiaty następujące zadania:

1. Zadania własne powiatu:

- a) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- b) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- c) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- d) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

2. Zadania z zakresu administracji rządowej:

- a) Tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- b) Opracowanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

W związku z tym w ramach realizacji Programu wyznaczono trzy priorytety:

1. Koordynowanie powiatowego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W Powiecie Grodziskim działa szereg instytucji i organizacji oraz grup społecznych, które zajmują się problematyką przemocy w rodzinie. Jednak każde z tych działań prowadzone jest w swoim zawężonym zakresie. Dlatego też funkcjonowanie takiego systemu polegało będzie na planowej współpracy, gdzie działalność każdej z nich będzie elementem szerszego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Istotnym działaniem w tym priorytecie będzie:

- diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie;
- przekazywanie i zbieranie informacji od poszczególnych osób i instytucji pomagających rodzinom będącym w kryzysie;
- tworzenie bazy danych dotyczących miejsc, osób, możliwości udzielania pomocy w środowisku lokalnym.

2. Prowadzenie działalności edukacyjno-szkoleniowej.

- organizowanie interdyscyplinarnych szkoleń dla instytucji i organizacji zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie;
- prowadzenie konferencji, kampanii społecznych piętnujących przemoc w rodzinie, propagujących pozytywne postawy w stosunkach międzyludzkich.

3. Działania podejmowane w zakresie zapewnienia ochrony i udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą.

- współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w sferze polityki społecznej;
- możliwość skorzystania z pomocy specjalistycznego poradnictwa rodzinnego: psycholog, terapeuta ds. uzależnień, prawnik;
- zapewnienie miejsc pobytu w ośrodku wsparcia dla matek z dziećmi i kobiet w ciąży;
- opracowanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie
- usprawnienie kompleksowej pracy z rodziną uwikłaną w mechanizmy przemocy;
- ochrona ofiar przemocy ze szczególnym akcentem na zabezpieczenie dzieci.

Można więc stwierdzić, że realizacja tych priorytetów nastąpi poprzez następujące działania:

- badawcze – analiza i diagnoza zjawiska przemocy w powiecie grodziskim;
- profilaktyczne – skierowane do mieszkańców oraz poszczególnych grup zawodowych powiatu grodziskiego;
- interwencyjne - wobec osób doznających przemocy i stosujących przemoc;
- edukacyjno – korekcyjne adresowane do osób stosujących przemoc;
- ewaluacyjne – w zakresie efektywności przyjętych w Programie kierunków działań pomocowych.

Program skierowany jest do:

- a) ofiar przemocy w rodzinie, w tym: dzieci, współmałżonków lub partnerów w związkach nieformalnych, osób starszych, osób niepełnosprawnych.
- b) sprawców przemocy w rodzinie;
- c) świadków przemocy w rodzinie.

Założeniem programu jest:

- zmiana postaw, przekonań i zachowań mieszkańców powiatu grodziskiego wobec zjawiska przemocy;
- promowanie wartości rodziny i wychowania bez przemocy;
- edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie konsekwencji wynikających ze stosowania przemocy w rodzinie;
- rozwijanie edukacji w środowiskach młodzieżowych oraz wśród dzieci i osób dorosłych, dotyczącej postawy wyrażających szacunek oraz życzliwość wobec człowieka;
- skoordynowanie działań i zintegrowanie środowisk lokalnych na rzecz ograniczenia przemocy w rodzinie;
- cykliczne analizowanie postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie;
- ograniczenie i zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie w powiecie grodziskim;
- cykliczna analiza poziomu wiedzy społeczności lokalnych na temat form pomocy osobom uwikłanym w przemoc;
- pozyskiwanie środków na realizację zadań i programów;
- opracowywanie i usprawnianie procedur w zakresie przeciwdziałania przemocy.

6. Podmioty odpowiedzialne za koordynację Programu

1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.
2. Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Grodziskiego.
3. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna.
4. Sąd Rejonowy w Grodzisku Mazowieckim i Żyrardowie (kuratorzy zawodowi i społeczni).
5. Komenda Policji w Grodzisku Mazowieckim.
6. Straż Miejska.
7. Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
8. Stowarzyszenie Rodzin Abstynenckich „Familia”.
9. Poradnia Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia.
10. Organizacje Pozarządowe.
11. Służba Zdrowia.
12. Placówki oświatowo-wychowawcze.

7. Czas realizacji Programu

Zakłada się, że Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie będzie realizowany w latach: 2021 – 2025.

8. Monitoring i ewaluacja

Stały monitoring programu będzie prowadzony przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Mazowieckim, który na bieżąco będzie oceniał realizację programu oraz proponował zmiany i aktualizację założeń, celów i skutecznych działań.

W ramach rocznego sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie będzie analizowany stopień realizacji programu dokonywany z właściwymi komisjami rady powiatu.

Przedstawiony „Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy na lata 2021-2025” jest dokumentem otwartym, co oznacza, że w miarę potrzeb i w wyniku ewaluacji zadania w nim zawarte mogą ulegać zmianie.

9. Źródła finansowania Programu

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie finansowany będzie:

- 1) ze środków Starostwa Powiatowego, oraz ze środków zewnętrznych;
- 2) budżetu państwa w ramach dotacji na dofinansowanie zadań własnych;
- 3) budżetu państwa na finansowanie realizacji zadań zleconych;
- 4) funduszy organizacji pozarządowych;
- 5) innych programów i grantów.

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację programu nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, brak długookresowych źródeł finansowania, a także wieloletnich dokumentów finansowych określających planowane wydatki powiatu na bieżącą działalność. Zakłada się, że cele i działania strategii będą wyznaczały kierunki finansowania polityki społecznej powiatu i będą uwzględniane przy konstruowaniu budżetu powiatu w kolejnych latach.

Zapisy dokumentu będą również kierunkami starań o pozyskiwanie środków zewnętrznych na finansowanie działalności poszczególnych jednostek.

10. Podsumowanie

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie zakłada stworzenie systemu działań wspierających rodzinę w dążeniu do rozwiązania sytuacji kryzysowych.

Mechanizmy przemocy są destrukcyjne dla całej rodziny. Skutki w wymiarze indywidualnym i zbiorowym obserwowane są w aspekcie długofalowym.

Przemoc domowa rzutuje na:

- ✓ zachowania dzieci i młodzieży w środowisku rówieśniczym a szczególnie na wzrost zachowań, pogorszenie się relacji małżeńskich,
- ✓ zwiększenie ryzyka uzależnień,
- ✓ upośledzenie umiejętności wychowawczych,
- ✓ zniekształcenia w postrzeganiu roli mężczyzny i kobiety w rodzinie.

Dlatego też realizacja Programu pozwala na złagodzenie i ograniczenie zjawiska przemocy na poziomie lokalnym poprzez stworzenie spójnego systemu.

Pamiętając, że mechanizmy przemocy zaburzają prawidłowe funkcjonowanie rodziny w sferze emocjonalnej i wychowawczej, realizacja program ma pozwolić na złagodzenie i ograniczenie zjawiska przemocy na poziomie lokalnym poprzez stworzenie spójnego system. Możemy to zilustrować następującym diagramem:

SYSTEM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE W POWIECIE GRODZISKIM

